

Voorzitter: Thurlings

Tegenwoordig zijn 59 leden, te weten:

Thurlings, Zoon, F. C. de Jong, Van der Meer, Van Hulst, Meuleman, Franssen, Versloot, Van der Werff, De Vries, Van der Jagt, Van Kuik, Baas, Vogt, Vonhoff-Luijendijk, Post, Uijterwaal-Cox, Van den Bergh, Schinck, Vrouwenvelder, Groensmit-van der Kallen, Lamberts, W. F. de Gaay Fortman, Uijen, Maaskant, G. de Jong, IJmkers, Tummers, Netjes, Christiaanse, Van Soest-Jansbeken, Steigenga-Kouwe, Tjeerdsma, Van Boven, Terwindt, Oskamp, Van der Werf-Terpstra, Kolthoff, B. de Gaay Fortman, Nagel, Van Veldhuizen, Oudenhoven, De Rijk, Van Dalen, Schreurs, Steenkamp, Ermen, Van de Zandschulp, Heijne Makkreel, Eijnsink, Diepenhorst, Derks, Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Zoutendijk, Schlingemann, Veen, Kloos, Simons en Schouten,

en de heren Van der Klaauw, Minister van Buitenlandse Zaken, De Geus, Minister van Defensie en Van der Mei, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee, dat naast de berichten van verhindering van gisteren, nog zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Vermeer en Trip, wegens ambtsbezigheden;

Van Waterschoot, Mol, Von Meijenfheldt, Vis en Glastra van Loon.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Ingevolge artikel 41 van het Reglement van Orde liggen de notulen van de vorige vergadering voor de leden ter inzage. Tenzij enig lid hier tegen vóór het einde der vergadering bezwaar maakt, zal worden aangenomen, dat de Kamer de notulen goedkeurt.

Aan de orde is de behandeling van **hoofdstuk V (Buitenlandse Zaken) van**

de rijksbegroting voor 1981, voor zover betreft het onderdeel Europese samenwerking (16 400-V).

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **De Jong** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De ontwikkeling van de Europese Economische Gemeenschap waarvan Nederland één der lid-staten is, is voor de toekomst van Europa en van de Europeanen van zeer groot gewicht. Over deze gemeenschap spreken bij het eerste optreden in deze Kamer geeft een bijzondere voldoening. Door mij zal overigens slechts een klein deel van de tijd, die toegemeten is aan mijn fractie ter behandeling van de begroting-1981 betreffende het Departement van Buitenlandse Zaken, in beslag worden genomen, als het ware in de luwte van mijn fractievoorzitter die, gisteren, uitvoerig is ingegaan op de algemene buitenlandse politiek.

Geeft spreken over de Economische Gemeenschap enerzijds voldoening, anderzijds moet allerwegen grote bezorgdheid worden geconstateerd met betrekking tot haar toekomstige ontwikkeling. Met name de povere resultaten van de laatste topconferentie te Maastricht, welke onder Nederlands voorzitterschap werd gehouden, geven aanleiding tot pessimisme. De conferentie, die een krachtig vooruitzien, een visie op de toekomst had kunnen opleveren, is slechts, zoals een Belgische commentator het noemde 'un sommet de réflexion' geworden. Het heeft overigens, mijnheer de Voorzitter, de laatste tijd niet aan belangrijke feiten en ontwikkelingen ontbroken.

Het Europa van de Negen is per 1 januari 1981 geworden het Europa van de Tien door toetreding van Griekenland tot de EG.

Er is een nieuwe Commissie der Europese Gemeenschappen aangetreden met een nieuwe voorzitter, de Luxemburger Gaston Thorn. In deze Commissie bevinden zich overigens zoveel zittenblijvers, dat continuïteit van beleid gewaarborgd lijkt. Of dient eerder uit dien hoofde te worden gevreesd voor verstarring?

De heer Thorn heeft op 11 februari 1981 ten overstaan van het Europees Parlement een belangrijke rede gehouden, waarin hij met name aandacht heeft besteed aan het ten opzichte van elkaar functioneren van de gemeenschappelijke instellingen.

Tegelijkertijd werden de Hoofdlijnen van het Commissie-programma voor 1981 gepubliceerd, de eerste van deze aard, zodat daarover in het openbaar discussie kan plaatsvinden. Dit is zeker een vermeldenswaardige stap voorwaarts in het optreden van de Commissie.

Nederland bekleedt van 1 januari af tot 1 juli a.s. het raadsvoorzitterschap en kan daardoor een belangrijke rol spelen. Zal Nederland dat in deze kritieke periode, waarin ook verkiezingen worden gehouden, kunnen waarmaken? Ten aanzien van de Minister van Landbouw mag sedert 1 april de conclusie positief zijn.

De discussie over de definitieve plaats van het Europees Parlement is in een stadium gekomen dat op korte termijn daarover een beslissing lijkt te kunnen worden genomen. Of werd tijdens de topconferentie te Maastricht reeds een definitieve beslissing genomen en staat het Europees Parlement voor een voldongen feit?

Er ligt een plan voor tot herstructurering van het landbouwbeleid in de EEG, in feite eigenlijk de trekker van de EG-samenwerking.

Op een aantal zaken willen wij nu nader ingaan. Wij zouden eerst heel in het kort drie belangrijke beleidsterreinen willen aanroeren, waarop het gemeenschappelijk beleid nauwelijks tot ontwikkeling is gekomen. Het lijkt een willekeurige keuze, maar in de 'Hoofdlijnen', reeds genoemd, worden zij als de voornaamste problemen van de jaren tachtig aangeduid: het zijn de werkloosheid, het energieprobleem en het vraagstuk van de technologische innovatie. Bovendien wordt ook als zodanig het internationale handelssysteem genoemd, maar daarop zal ik om des tijds wille niet ingaan.

Men kan genoemde beleidsterreinen moeilijk anders bespreken dan te-

nr. 26, item 1, blz. 737-739

De Jong

gen de achtergrond van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, dat van den beginne af goed van de grond is gekomen en krachtig is ontwikkeld; maar waarvan nu gezegd wordt dat het vastgelopen is, dat het onbetaalbaar wordt en dat een ingrijpende herstructurering dient plaats te vinden.

Deze herstructurering – althans de intentie daartoe zoals die bekend is geworden – lijkt slechts te zullen bestaan uit een verschuiving van de lasten van de gemeenschap naar de betrokkenen in de landbouw door de zogenaamde 'medeverantwoordelijkheid', die men in de uitwerking beter, al staat de Minister van Landbouw en Visserij dit niet toe, 'algehele verantwoordelijkheid' oftewel 'zelffinanciering door de betrokkenen' zou kunnen noemen.

Wij zien, mijnheer de Voorzitter, langs deze weg geen oplossing voor en zeker geen zekerstelling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Als zo met het landbouwbeleid geschiedt, wat kan dan worden verwacht van:

- het gemeenschappelijk werkgelegenheidsbeleid;
- het gemeenschappelijk energiebeleid en
- het gemeenschappelijk innovatiebeleid?

Alle lid-staten geven prioriteit aan de werkgelegenheid; eenvoudigweg zou men dus kunnen zeggen dat op dit terrein gemakkelijk een gemeenschappelijk beleid ontwikkeld zou kunnen worden. Werkgelegenheid houdt echter nauw verband met rendementen, investeringen, sociale voorzieningen, concurrentiekracht enz.; het is duidelijk waarom het hier een moeilijk terrein betreft.

Vele redenen zijn latent en permanent aanwezig waarom de werkloosheidsbestrijding en het totale terrein dat daarmee verband houdt door de lid-staten zelf worden behartigd. De Minister-President heeft in Maastricht als raadsvoorzitter dan ook een 'Jumboraad' voorgesteld, zijnde een college voor de bestrijding van de werkloosheid in de Europese Gemeenschap. Velen zijn van dit initiatief geschrokken en terecht, als wordt bedacht dat bij zo'n raad totaal 30 à 40 bewindslieden uit de 10 lid-staten zouden zijn betrokken.

Onterecht als de urgentie van een krachtdadige aanpak van de betreffende problemen wordt onderkend. Betekent het feit dat de raadsvoorzitter met dit initiatief is gekomen, dat de Commissie in gebreke is gebleven? Is het immers niet de Commissie der Gemeenschappen die bij het Parlement

en bij de Raad met initiatieven dient te komen? Kunnen de bewindslieden op dit punt enige nadere uitleg geven hoe dit in zijn werk is gegaan? Is overigens over zulk een Raad al niet eerder eens gedacht en gesproken?

De energiedoelstellingen van de lid-staten zijn in grote lijnen gelijk: vermindering van energieverbruik, vermindering van de afhankelijkheid van olie, opvoering van het gebruik van vaste brandstoffen, vernieuwbare energiebronnen en kernenergie. Een gemeenschappelijk beleid ligt dus voor de hand. Een breekpunt in dezen zou echter de ontwikkeling van kernenergie kunnen zijn: de opvattingen daarover in de verschillende lid-staten zijn zeer uiteenlopend.

Maar zou op grond van een soort 'specialisatiebeginsel' op dit gebied – dat wil zeggen de produktie, in dit geval de opwekking van energie dáár doen plaats vinden waar deze het voordeligst en het veiligst kan geschieden –, gekoppeld aan het beginsel van solidariteit, een gemeenschappelijk energiebeleid niet veel gemakkelijker van de grond kunnen doen komen? De ontwikkeling gaat, zonder de genoemde solidariteit, toch al in deze richting: in 1985 zal in Frankrijk 40%, in Duitsland 18%, in Engeland 12%, in België zelfs 36% en in Nederland slechts 3% van de elektrische capaciteit afkomstig zijn van kernenergiecentrales.

Door de EG zou de technologische innovatie eveneens gemeenschappelijk moeten worden aangepakt alleen al om het hoofd te bieden aan de groter wordende achterstand ten opzichte van derde landen en de steeds groter wordende kans dat de gemeenschap er straks vanaf elders door overspoeld wordt. Maar zolang wij zelfs in het kleine Nederland aangewezen zijn op een allocatie-compromis en de krachten versnipperen over drie centra voor micro-elektronica, is de hoop gering dat op korte termijn iets groots tot stand zal komen op gemeenschappelijk vlak. Wat gebeurt er thans reëel op de drie beleidsterreinen, welke ik heb aangevoerd?

De daadkracht en de beslissingskracht van de EG zijn naar onze mening voor een groot deel afhankelijk van het goed functioneren der gemeenschappelijke instellingen. Op dit punt heeft de nieuwe commissievoorzitter te verstaan gegeven dat hij de Commissie ziet als 'motor, spil en katalysator', welke het voornemen heeft tegenover de Raad onafhankelijker te gaan optreden en zich tegenover het rechtstreeks gekozen Parlement nog verantwoordelijker te gaan opstellen dan voorgaande commissies.

Maar hoe en in hoeverre, mijnheer de Voorzitter, zal dit allemaal waar gemaakt kunnen worden, nu de taak van de Commissie door de vergroting van de EG omvangrijker en gecompliceerder is geworden en er wellicht nog meer dan ooit tevoren technisch vooroverleg met de lid-staten noodzakelijk zal zijn om in de compromissfeer voorstellen aan de Raad te kunnen uitwerken? Zijn de bewindslieden het met ons eens dat vooral de Raad ruimte en goodwill méér ruimte en méér goodwill dan in het verleden aan de Commissie der Gemeenschappen zal dienen te geven? In hoeverre is handhaving van het 'unanimiteitsvereiste' voor beslissingen van de Raad daarmee in overeenstemming?

Allesoverheersend lijkt echter op dit ogenblik de begrotingsproblematiek. Welke offers heeft de gemeenschap over voor een gemeenschappelijk beleid? Een des te klemmender vraag naarmate de lid-staten, de één nog meer dan de ander, met eigen begrotings- en financieringsproblemen worstelen.

De Hoofdpijnen van het Commissieprogramma voor 1981 vermelden dan ook:

'... (er) wordt ten volle rekening gehouden met de schaarse financiële en administratieve middelen en (er) wordt nagegaan of de middelen, waarmee deze beleidsmaatregelen ten uitvoer gelegd kunnen worden beschikbaar zijn'. Dit is een passief beleid, mijnheer de Voorzitter.

Een lichtpuntje vinden wij in de rede van de Commissievoorzitter waar hij zegt:

'Ik kan niet aanvaarden dat men het huidige maximum van de budgettaire middelen tot een dogma gaat verheffen' en verder '... dat voor de totstandkoming van Europa moet worden betaald wat nodig is'.

Hoe wordt het probleem van de inkomsten opgelost? Wij onderschrijven de uitspraak van de Minister in de memorie van antwoord omtrent het voorlopig verslag van de vaste Commissie voor Europese samenwerkingsorganisaties', nl.:

'dat er één communautaire begroting dient te zijn'. Wij voegen daaraan toe: waarbinnen de prioriteiten van de activiteiten van beleid worden gesteld!

Wij zijn met de Minister van mening dat de 'juiste retour'-gedachte dient te worden afgewezen; deze is in strijd met de communautaire financiering van het gemeenschapsbeleid. In strijd met het beginsel van 'draagt elkanders lasten', dus van de solidariteit, op grond waarvan mede de EG tot stand is gekomen.

De Jong

De 'juste-retour'-gedachte is geïntroduceerd met de bijdrageregeling voor het Verenigd Koninkrijk. Heeft daarna ook deze lid-staat deze gedachte verlaten? De vraag bij de begrotingsproblematiek moet zijn:

'hoe kan met de minst mogelijke middelen het maximale worden bereikt'. Brengt op een bepaald terrein het gemeenschappelijk beleid ook niet zijn eigen middelen mee door het wegvallen van de noodzaak om voor hetzelfde beleid in de lid-staten middelen te voteren? Is op dit terrein ooit een ook dit aspect omvattende studie gemaakt die zich over meer jaren uitstrekt? Wat is de betekenis van de aanname van het rapport-Spinelli met betrekking tot de eigen middelen van de Gemeenschap?

Afsluitend, mijnheer de Voorzitter, willen wij nog twee opmerkingen maken:

De eerste betreft woorden van de nieuwe Commissievoorzitter, die heeft gezegd dat 'wij vóór 1985 de Gemeenschap geconsolideerd moeten hebben en dat wij dat alleen zullen kunnen doen door haar aan te passen; door hetgeen reeds bestaat hechter te maken en door onze instellingen in hun onderlinge betrekkingen verder te ontwikkelen'.

Deze woorden dienen alle Europeanen ter harte te nemen. De tweede is van mijzelf: wij zullen als Europeanen bereid moeten zijn tot en niet bang moeten zijn voor de toepassing van het 'specialisatiebeginsel', dat tot grotere welvaart leidt.

Met belangstelling, mijnheer de Voorzitter, zie ik de reactie en de beantwoording van de bewindslieden tegemoet.

□

De heer **Baas** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De grondgedachte van de Gemeenschap was een gemeenschappelijke markt, vrij verkeer van mensen en goederen. Op belangrijke onderdelen, in sommige sectoren, is geen sprake meer van een gemeenschappelijke aanpak en nog minder van een vrije markt. De concurrentieverhoudingen zijn scheef getrokken. Staatssubsidies houden niet meer concurrerende industrieën in productie. In Maastricht heeft de Duitse bondskanselier terecht gewaarschuwd dat nationale import-restricties genomen zullen moeten worden als de concurrentievervalsing in meer lid-staten niet wordt betuigd. De desintegratie is in volle gang. Ieder ziet het, maar de karavaan gaat verder.

Vele jaren had ik het voorrecht van zeer nabij de begrotingsdebatten in het Europese Parlement te volgen. Het 'oude' Parlement en ook het 'nieuwe' proberen de indruk te vestigen dat er over de begroting wordt gedebatteerd. Begrotingsdebat kan zinvol zijn als er werkelijk een beleidsdebat wordt gevoerd, als gelden worden gevoteerd en prioriteiten worden gesteld. De begrotingsdebatten in het Europese Parlement willen de indruk vestigen dat er over prioriteiten wordt gesproken. Elk begrotingsdebat in het Europees Parlement eindigt echter met een gevoel van frustratie. Men wil veel, maar men weet dat er geen speelruimte is. De uitgaven voor het landbouwbeleid leggen beslag op 75% van de middelen.

Die uitgaven worden echter niet in de begroting vastgelegd, ze worden bepaald door de marktordeningen die voor de verschillende produkten zijn vastgesteld. Het Parlement gaf zijn oordeel over die marktordeningen, maar de Raad van Ministers stelde de verordeningen vast. Veelal kwamen de beslissingen tot stand na lang tot zeer lang touwtrekken. De politieke compromissen sinds het begin van de Gemeenschap zijn zo talrijk dat er nog nauwelijks sprake is van een op economische beginselen gefundeerde Gemeenschap. Het politieke compromis heeft de politieke realiteit doen verbleken op een wijze, die doet twifelen aan de mogelijkheden tot voortbestaan van een dergelijke economische schijnwereld.

In de verordeningen ligt het beleid vast. De jaarlijkse prijsvaststelling is in haar uitwerking – begrotingstechnisch – door de afhankelijkheid van de situatie rond de wereldmarktprijzen secundair. Dat is vooral bij de debatten over de begroting van dit jaar zeer duidelijk naar voren gekomen. Men heeft het zelfs openlijk gezegd: er is budgettair voldoende ruimte voor een verhoging van 10% van de landbouwprijzen, omdat er op het ogenblik voldoende afzetmogelijkheden op de wereldmarkt zijn. Mocht die ruimte echter afnemen en mocht de productie groter worden, dan moet rekening worden gehouden voor het volgend jaar met een extra last van 5 mld.

Het landbouwbudget staat elk jaar ter discussie, maar als er voor verschillende sectoren, het regionaal beleid, de werkgelegenheidsbevordering, het sociaal beleid, het energiebelang, het ontwikkelingsbeleid enz. op korte en langere termijn geld beschikbaar moet komen, dan zal een verdeling van het volume moeten plaatsvinden. Dan kan ook niet worden volstaan met wensen

of goede voornemens; dan is een middellange-termijnplanning budgettair noodzakelijk.

Bij het beleidsdebat over de begroting van Landbouw en Visserij vroeg ik het oordeel van de bewindsman over het verdelen van de beschikbare middelen tussen de geïntegreerde sector landbouw en de overige sectoren. De bewindsman wees mijn suggestie af. In antwoord op een vraag uit het voorlopig verslag antwoordde de bewindsman ook nu niet te voelen voor twee begrotingen. In de memorie van antwoord staat dat de desbetreffende bepalingen in het Verdrag van Rome – artikel 199 en volgende – geen aanknopingspunt bieden voor het uitvoeren van de suggestie in het voorlopig verslag. Maar van de oorspronkelijke opzet van het Verdrag van Rome wordt zoveel afgeweken, dat dat argument mij niet het sterkste lijkt.

In de tweede plaats meent de Regering dat het uit beleidsmatige overwegingen wenselijk is, van één communautaire begroting uit te gaan, waarin alle activiteiten van de Gemeenschap een financiële vertaling vinden. De Regering vervolgt:

'Deze begroting wordt uit de eigen middelen van de Gemeenschap gevoed, waarbij geen onderscheid kan worden gemaakt ten aanzien van de bestemming van die eigen middelen.'

De Regering vergeet hierbij de exportsubsidies, waarvan de hoogte niet door de Gemeenschap, maar door de wereldmarktprijzen wordt bepaald. Aparte begrotingen met eventueel eigen financieringsbronnen, die niet tot de landbouwsector beperkt zouden behoeven te worden, vergroten het risico van het 'juste retour', aldus de Regering. En die gedachte wijst zij resoluut af.

Krachtige taal, mijnheer de Voorzitter, maar helaas gaat hij langs de feiten. Met een beroep op de financiële solidariteit zou men een dergelijke uitspraak kunnen doen. Collega De Jong heeft er zoëven ook over gesproken. De Gemeenschap kent ook eigen middelen – het EGKS-verdrag – met een eigen besteding en een eigen heffing. Heeft de Regering geen oog voor de feiten?

In de periode waarin de heer Mansholt de portefeuille Landbouw beheerde, zouden gelden beschikbaar komen voor het structuurbeleid. De situatie op de wereldmarkt of de onverwachte productie in de Gemeenschap waren er meestal de oorzaak van dat de middelen bij het markt- en prijsbeleid ingezet moesten worden. Nimmer kwamen er extra middelen beschikbaar voor het structuurbeleid.